



عید قربان

عید قربان، از اعیاد بزرگ مسلمانان است. از احکام و آداب آن در بلب‌های طهارت، صلوات، صوم و حج سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- [۱ - مقدمه](#)
- [۲ - تعریف](#)
- [۳ - اسامی دیگر عید قربان](#)
- [۴ - احکام و آداب عید قربان](#)
 - [۴.۱ - شب عید](#)
 - [۴.۲ - روز عید](#)
- [۵ - قربانی کردن](#)
 - [۵.۱ - تاریخچه قربانی](#)
 - [۵.۲ - مکان انجام قربانی](#)
 - [۵.۳ - شرایط ذبح](#)
 - [۵.۴ - احکام ذبیحه](#)
- [۶ - پانویس](#)
- [۷ - منبع](#)

مقدمه

انسان موجد که به حکم وقوف در عرفات و مشعر، به مقام والای معرفت الله و خداشناسی کامل رسیده و تمام تمایلات نفسانی در نظرش خاک و سنگ آمده و غرق در دریای محبت خالق بی همتا و مهربان شده، طبیعی است که از کشتن و سربریدن هر موجودی که سر راه بر او گرفته و مانع رسیدن به قرب الهی ست، دریغ و مضایقه نخواهد داشت. اگر چه آن موجود فرزند عزیز و یا جان خود و خواهش‌های درویش باشد.

تعریف

عید قربان که «أضحی» یا «عید اضحی» نیز نامیده می‌شود از اعیاد بزرگ اسلامی و مصادف با دهم ذیحجه است.

اسامی دیگر عید قربان

نام دیگر عید قربان، عید اضحی و عید خون است. روز اثبات عشق و تسلیم در برابر امر الهی، روز آزمایش و امتحان حضرت ابراهیم علیه‌السلام و حضرت اسماعیل علیه‌السلام که از آن سر بلند بیرون آمدند.

[\[۱\]](#) ضیاء‌آبادی، سید محمد، حج برنامه تکامل، بی‌جا، دارالکتب الاسلامیه، ص ۳۳۲.
«رَفَلَمَا اسْلَمًا وَتَلَّةً لِلْجَبِينِ وَنَادِيْنَاهُ اَنْ يَا اِبْرَاهِيْمَ، قَدْ صَدَقْتَ الرَّوْيَا اَنَا كَذَلِكُ نَجَزِي الْمُحْسِنِيْنَ؛

[\[۲\]](#) صافات/سور ۳۷، آیه ۱۰۲ تا ۱۰۵.
...هان ای ابراهیم به خوبی انجام وظیفه کردی و ما نیکوکاران را این چنین پاداش خواهیم داد»

احکام و آداب عید قربان

احکام و آداب خاصی در روایت و فقه اسلامی، درباره روز و شب عید قربان وارد شده است.

زیارت امام حسین علیه السلام در شب عید مستحب مؤکد است؛

[۱۳] وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۴، ص ۴۷۵.

چنان که این شب از بهترین زمانها برای دعا و استجاب آن می باشد.

[۱۴] جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۷، ص ۲۰۲.

از واجبات شب عید بر حاجی بیتوته در مشعر الحرام است.

[۱۵] العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۴، ص ۶۰۹.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که از پدراش چنین نقل فرمودند:

[۱۶] ملکی تبریزی، میرزا جواد، المراقبات، بی جا، ص ۴۵۴.

«امام علی علیه السلام دوست داشت چهار شب از سال، خود را فارغ نماید؛ شب اول **رجب**، شب **نیمه شعبان**، شب **عید فطر** و شب عید قربان، ممکن است منظور از فراغت، فراغت برای **عبادت** در آن بازنده نگهداشتن آن باشد. بلکه به قرینه احادیث مشابه ظاهراً منظور همین است. زنده نگهداشتن آن عبارت از فارغ ساختن **نفس**، قلب و اعضای بدن در خدمت به خداوند متعال است، به این صورت که دل او در یاد خدا بوده، بدنش مشغول فرمانبرداری و عبادت خدا بوده و در طول شب هیچ چیزی حتی **مناجات**، او را از خداوند غافل ننماید؛ مگر اینکه مشغول شدن به این مناجات نیز برای خدا و به خاطر او باشد، که این مطلب اولین درجه **مراقبت** می باشد. در شب و روز عید **زیارت امام حسین** علیه السلام **مستحب** است.

بسیار انجام دادن کارهای نیک

[۱۷] الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.

قربانی کردن در غیر منی و تقسیم کردن گوشت آن میان فقرا

[۱۸] جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۹، ص ۲۱۹.

[۱۹] قمی، عیسی، مفاتیح الجنان، ترجمه هادی شرفی تبریزی، بی جا، ص ۴۸۱.

گزاردن نماز عید در عصر غیبیت

[۲۰] العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۳، ص ۳۹۶.

و خوردن از **گوشت قربانی** پس از نماز عید مستحب است؛

[۲۱] جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۱، ص ۳۷۷.

چنان که **غسل** کردن در روز عید مستحب مؤکد می باشد و آغاز **وقت آن طلوع فجر** است؛

[۲۲] العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۲، ص ۱۵۰.

لیکن در اینکه پایان وقت آن، قبل از خروج برای نماز عید است یا زوال **خورشید** و یا **غروب آفتاب**، اختلاف می باشد.

[۲۳] مصباح الهدی، آملی، محمدتقی، ج ۷، ص ۸۶.

نماز عید در عصر حضور و حکمیت امام علیه السلام **واجب** است.

[۲۴] المقنعة، شیخ مفید، ص ۱۹۴.

[۲۵] جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۱، ص ۳۳۲-۳۳۳.

روزه گرفتن در روز عید قربان **حرام** است.

[۲۶] جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۶، ص ۳۲۴.

توسعه دادن بر خانواده در خوراک و مانند آن

[۲۷] الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.

و خواندن **دعای ندبه** در روز عید مستحب است.

مسافرت کردن در روز عید پس از **طلوع خورشید** و پیش از گزاردن نماز عید در صورت وجوب آن حرام و در غیر این صورت **مکروه** است.

[۲۸] الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.

بنابر **قول مشهور**، گفتن تکبیرات به گونه ای که وارد شده مستحب است. جایگاه آن برای غیر حاضر در منی، پس از هر یک از ده نماز واجب می باشد که نخستین آن، **نماز ظهر** روز عید و آخرین آن، **نماز صبح** روز دوازدهم است و برای حاضر در منی، پس از هر یک از پانزده نماز واجب که نخستین آن، نماز ظهر روز عید و آخرین نماز صبح روز سیزدهم است.

وقوف در **مشعر الحرام** از طلوع فجر تا طلوع خورشید روز عید بر حاجی واجب است؛

[۲۹] تحریر الوسیلة، خمینی، سید روح الله، ج ۱، ص ۴۴۱.

چنان که بر حاجی واجب است روز عید قربان **جمره عقبه** را رمی و پس از آن قربانی کند و سپس **حلق** یا **تقصیر** نماید.

[۳۰] تحریر الوسیلة، خمینی، سید روح الله، ج ۱، ص ۴۴۴.

[۳۱] العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۴، ص ۶۰۹.

قربانی کردن

از آداب روز عید قربان، قربانی کردن در راه خدا می باشد.

برخیز و با کارد تیز فرزند دل‌بند خود را قربانی کن! ابراهیم از هیبت این خطب بیدار شده و با خود گفت آیا این امر رحمانی است یا **سوسه شیطان** ی؟ شب **عرفه** نیز همان خواب را دید و در شب **نحر** (عید قربان) نیز همین خواب را دید و یقین او زیاد شد و صبح روز عید قربان ابراهیم خلیل با همسرش هاجر وداع کرده و با اسماعیل از خانه به سوی منی روی نهادند. وقتی به **منی** رسیدند، جریان خواب خود را به فرزندش بازگو کرد و اسماعیل در واکنش به این سخن پدر چنین گفت: ای پدر بزرگوار من اگر هزار جان داشتم، همه را به فرمان الهی قربان می‌کردم و تسلیم امر الهی می‌شدم.

ابراهیم چون در منی به جمره اول رسید، شیطان آمد که او را تعرض کند، هفت سنگ به سوی او انداخت و در **جمره دوم** و سوم هم هفت سنگ پرتاب کرد. این رمی **جمرات ثلث** از جمله مناسک حج شد. پس هنگامی که پدر و پسر حکم خدا را گردن نهادند، ابراهیم پیشانی پسر را بر زمین نهاد و تیغ تیز بر حلق او گذارد اما ذره‌ای از پوست و گوشت و رگ او بریده نشد و سرانجام از طرف حق سبحانه و تعالی ندا آمد که عمل ابراهیم مقبول درگاه ما شد و آنرا پسندیدیم.

[۲۲] صافات/سوره ۳۷، آیه ۱۰۴-۱۰۵.

← مکان انجام قربانی

منی محلی است که حجاج صبح عید قربان جهت انجام اعمال آن به آنجا وارد می‌شوند.

(۱) **رمی جمره**

(۲) **قربانی**

(۳) **حلق و تقصیر**

[۲۳] عطائی اصفهانی، علی، اسرار حج، قم، ص ۱۲۳.

قربانی، پس از رمی **جمره عقبه** انجام می‌گیرد. معنی قربان و قربانی، هر عملی که انسان به وسیله آن بخواهد خود را به رحمت الهی نزدیک کند. خداوند در **قرآن مجید** راجع به قربانی چنین می‌فرماید: «وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ» «بدن و بدنه» به منزله شتران قربانی است.

[۲۴] عطائی اصفهانی، علی، اسرار حج، قم، ص ۱۲۶.

یعنی این قربانیان را قرار دادیم، چون جزو **شعائر** الهی است؛ یعنی این قربانی‌ها از شعارهای دینی می‌باشد.

← شرایط نوح

واجب است بر کسی که **حج تمتع** به جا می‌آورد، **نوح** یک **هدی** یعنی یک **شتر** یا یک **گاو** و یا یک **گوسفند**؛ البته قربانی شتر **افضل** است و پس از آن گاو بهتر است. قربانی سایر حیوانات غیر از سه حیوان مذکور کافی نیست.

[۲۵] امام خمینی، مناسک حج، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، (ره)، ص ۲۰۷.

← احکام ذبیحه

حجاج در روز عید قربان اولین چیزی که می‌خورند، باید **(مستحب موكد)** است) از گوشت قربانی باشد. و **احتیاط مستحب** آن است که ذبیحه را سه قسمت کند. قسمتی را هدیه و یک قسمت را صدقه و قری را هم بخورد و **صدقه** را به مؤمنین بدهد و خوردن قری از **قربانی** مطلوب است.

[۲۶] امام خمینی، مناسک حج، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، (ره)، ص ۲۰۹.

پانویس

۱. ↑ ضیاءآبادی، سید محمد، حج برنامه تکامل، بی‌جا: دارالکتب الاسلامیه، ص ۳۳۲.
۲. ↑ **صافات/سوره ۳۷، آیه ۱۰۳ تا ۱۰۵.**
۳. ↑ **وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج ۱۴، ص ۴۷۵.**
۴. ↑ **جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۷، ص ۲۰۲.**
۵. ↑ **العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۴، ص ۶۰۹.**
۶. ↑ **ملکی تبریزی، میرزا جواد، المراقبت، بی‌جا، ص ۴۵۴.**
۷. ↑ **الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.**
۸. ↑ **جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۹، ص ۲۱۹.**
۹. ↑ **قمی، عیسی، مفاتیح الجنان، ترجمه هادی شرفی تبریزی، بی‌جا، ص ۴۸۱.**
۱۰. ↑ **العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۳، ص ۳۹۶.**
۱۱. ↑ **جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۱، ص ۳۷۷.**
۱۲. ↑ **العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۲، ص ۱۵۰.**
۱۳. ↑ **مصباح الهدی، املی، محمد تقی، ج ۷، ص ۸۶.**
۱۴. ↑ **المقنعه، شیخ مفید، ص ۱۹۴.**
۱۵. ↑ **جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۱، ص ۳۳۲-۳۳۳.**
۱۶. ↑ **جواهر الکلام، نجفی، محمد حسن، ج ۱۶، ص ۳۲۴.**
۱۷. ↑ **الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.**

۱۸. [↑ الکافی فی الفقه، حلبی، ابو الصلاح، ص ۱۵۵.](#)
۱۹. [↑ تحریر الوسیله، خمینی، سید روح الله، ج ۱، ص ۴۴۱.](#)
۲۰. [↑ تحریر الوسیله، خمینی، سید روح الله، ج ۱، ص ۴۴۴.](#)
۲۱. [↑ العروة الوثقی، یزدی، سید کاظم، ج ۴، ص ۶۰۹.](#)
۲۲. [↑ صافلت/سوره ۳۷، آیه ۱۰۴-۱۰۵.](#)
۲۳. [↑ عطائی اصفهانی، علی، اسرار حج، قم، ص ۱۲۳.](#)
۲۴. [↑ عطائی اصفهانی، علی، اسرار حج، قم، ص ۱۲۶.](#)
۲۵. [↑ امام خمینی، مناسک حج، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی \(ره\)، ص ۲۰۷.](#)
۲۶. [↑ امام خمینی، مناسک حج، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی \(ره\)، ص ۲۰۹.](#)

منبع

[فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۵، ص ۵۲۴، برگرفته از مقاله «عید قرین».](#)
[سایت پژوه، برگرفته از مقاله «عید قرین»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۸/۰۵/۲۲.](#)

رده‌های این صفحه: [اخلاق اسلامی](#) | [جشن‌های ایران](#) | [حج](#) | [فضیلت ایام](#) | [فقه](#) | [قربانی](#)